

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זביחי בן פינחס זצ"ל ע"ש מו' שרה זביחי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשָׁת: בְּהַר - בְּחֻקוֹתַי

עֲלוֹן מִס': 1,962 | תשפ"ג

ליקט וערך: הרב רפאל זביחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביחי שליט"א

היו ניסים - בְּדוֹרְנוּ!

פרשתנו (בהר) פותחת במצות השמיטה. בזמננו, ברוך השם, שומרים המוני חקלאים את דיני השמיטה, ורבבות מקפידים לקנות אך ורק בחנויות המורשות, מתוך ביטחון בקדוש ברוך הוא וידיעה ודאית שאין מפסידים משמירת מצוות בהידור, אלא רק מרוויחים מכך! אבל פעם - לפני חמישים ושישים שנה - זה לא היה פשוט, כלל וכלל לא! החקלאים החרדים נזקקו לגבורה נפשית רבה לעמוד איתנים ומחושלים - והם ניצחו בתוקף אמונתם, וראו ניסים מופלאים.

סיפר רבה של קוממיות (מושב חרדי באזור דרום השפלה בקרבת העיר קריית גת), הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל: לאחר שנת השמיטה תשי"ב (1952) לא היו להם חיטים לזריעה, אלא חיטים שצמחו ביישובים חילוניים בשנת השמיטה - ומהם לא רצו לזרוע. לאחר מאמצים מרובים, מצאו בקיבוץ אחד גרעיני חיטה מלפני שנתיים, גרעינים שבורים ומתולעים שלא היו ראויים לזריעה. המוכרים עצמם צחקו עליהם, והזהירום שלא יזרעו חיטים אלו - חבל על המאמץ, ועל הנזק: עשרים אלף לירות של אז?! לא זו בלבד, אלא שכל הישובים החילוניים חרשו את הקרקע - כהכנה לזריעה - וזרעו את שדותיהם בסוף שנת השמיטה. ואילו בקוממיות לא חרשוהו אז, כמובן, וגם לא בתחילת שנת תשי"ג - ובחול המועד סוכות לא עבדו - ולא חרשו אלא בתחילת חשון. באותה שנה, לא ירדו גשמים בתחילת החורף. וכל אלו שחרשו בסוף השמיטה וזרעו בתחילת השנה, נרקבו הזרעים בקרקע היבשה. חקלאי קוממיות זרעו כאמור בעיצומו של החורף, ומיד החלו לרדת גשמי ברכה, והחיטים השבורים והמתולעים גדלו והצליחו ועשו פרי לתפארת, וזאת בזמן שבכל הסביבה לא היה יכול כלל - **ויהי לנס!**

חמש שנים לאחר מכן, בשנת תשי"ז, החליטה הסוכנות לנטוע פרדסים בכמה יישובים, ביניהם גם קוממיות. אבל היישוב החרדי העמיד תנאי; שיתחייבו לשמור את כל הלכות השמיטה לפי הוראת הרב, הסוכנות סירבה, והיישוב עמד על דעתו, למרות שבעבודת הפרדס היו אמורות להתפרנס כמה משפחות ולהביא רווחה למושב. לבסוף, דיבר הרב עם מנהל הפרדסים והסביר לו בדברים נרגשים היוצאים מן הלב כמה חשובה מצוה זו וכמה נכונים הם למסור נפשם עליה, והלה התפעל והסכים כי דיני השמיטה יישמרו כהלכתם בפרדס בקוממיות, והשקיעו בו כחצי מיליון לירות. שנת השמיטה הגיעה, והרב נתן את ההוראות המדויקות. מנהלי הפרדס, אגרונומים מנוסים, הזהירו את הרב שלדעתם הוא מסכן את קיום הפרדס, והסכום העצום שהושקע בו יירד לטמיון.

הרב עצמו נשא עיניו למרום ואמר: "ריבוננו של עולם, בזכות שמירת המצווה, תעזור לנו שלא יתחלל שם שמים על ידינו. שלא יאמרו שהחרדים המיטו על ראשם שואה כלכלית בגלל דביקותם במצוות!" לקראת סוף שנת השמיטה, בא אל הרב מנהל הפרדסים, מר ויגודסקי, ואמר לו: "אני אחראי מטעם הסוכנות של שנים עשר פרדסים, שבכולם עבדו כרגיל, מלבד הפרדס בקוממיות שבו שמרו על הוראות הרב בקפדנות, ולא עשו בו את הדרוש לפי דעתנו - והנה, הפרדס בקוממיות הצליח הרבה יותר מכל שאר הפרדסים: אמור נא לי, מהו סוד הדבר?" **סיפר הרב:** "ואמרת לי, שה'אני מאמין' הראשון הוא, שהבורא יתברך הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים. ולפי שאנו עשינו את רצונו בפרדס - הוא הצליח אותו!" **"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו. וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית, ועשת את התבואה לשלש השנים!"**

שש שנים תזרע (כה, ג) - אם תשמור שמיטה כראוי, אני מבשרך שתזרע שדך **שש שנים**, ולא תצטרך למוכרה. **והעברת שופר תרועה בחדש השביעי** (כה, ט) - ראשי תיבות **תשובה**, על ידי קול השופר מתעורר האדם לתשובה. **תעבירו שופר בכל ארצכם** (כה, ט) - ראשי תיבות **שבת**, לומר שדוקא תקיעות של יובל דוחין שבת, מפני שהן בבית דין. (בעל הטורים) "**ביובל**" - בגימטריה 50, הן 50 שנות היובל.

וכי ימוך אחיד ומטה ידו עמך והחזקת בו (כה, לה) - הפסוקים הקודמים נאמרו בלשון רבים, אבל כשהתורה מדברת על עזרה ותמיכה לעני היא מדברת בלשון יחיד - "**כי ימוך אחיד... והחזקת**". כי כשיש צורך לעזור למישהו נוטים בני-אדם להעביר את המשימה לזולת, בטענה שהשני קרוב יותר, עשיר יותר וכדומה. **לכן התורה מדברת בלשון יחיד**, ואומרת: עליך החובה לחזק את ידי העני, ואל תפטור את עצמך בטענה שאחר יעשה זאת. (אלשיך)

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו (ויקרא כו, ג) - ראשי תיבות **אבות**. כאשר אדם מתנהג בדרך אבותיו, הרי הוא הולך בחוקות התורה. ואף יש כאן רמז לגואלי עם ישראל מגלויותיהם. "**אם**" - אהרן משה מגלות מצרים, וגם אסתר ומרדכי מגלות פרס, ואליהו ומשיח מגלותנו המרה. (מנחה בלולה)

וזכרתי את בריתי יעקוב (כו, מב) - האבות נכתבו שלא בסדר הרגיל, מפני שהעולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. **יעקב** נזכר כאן הראשון שהוא כנגד **תורה** ככתוב "**תתן אמת לייעקב**", אחריו **יצחק** שהוא כנגד **עבודה** ככתוב "**פתח יצחק**", ואחר כך **אברהם** שהוא מידת **החסד** ככתוב "**חסד לאברהם**". ומהו הלשון "**אף**" אצל יצחק ואברהם? מפני שיצא ממנו עשו, ומאברהם יצא ישמעאל.

שבוע **המגיד מדובנא** עבר פעם ליד בית כנסת, בו התקיים מופע של חזן מפורסם, ורבים ביקשו להיכנס אל שעריו ולהקשיב לקול הזמרה, אך השומרים שבפתח הבית עיכבו בעדם מלהכנס ודרשו מהם כרטיסים שנרכשו בדמים מרובים. השומרים אף לא היססו להכות את הנכנסים והטילו עליהם את אימתם. אמר המגיד: "תמה אני על המפרשים שמתאמצים להסביר את הפסוק '**ומקדשי תיראו**', והנה לפנינו פירוש פשוט, שתהיו יראים מהשומשים שבפתח בית הכנסת שלא יכו אתכם..."

מושגים ביהדות

אייר

בכ"ה באייר תש"ה, **נפנע הצבא הגרמני** ללא תנאי לצבאות בעלות הברית. ומלחמת העולם השנייה, בה נספו כשישים מיליון בני אדם ובתוכם שישה מיליון יהודים הי"ד, באה אל קיצה.

בכ"ו באייר ד'תש"ב, **נפטר רב סעדיה גאון** (רס"ג) מגאוני בבל, ראש ישיבת סורא בבגדאד. היקף מפעלו הספרותי היה גדול ביותר: הוא כתב ספרים בענייני הלשון העברית ודקדוקה, פיוטים, פרשנות מקרא, ונושאים תאולוגיים ופילוסופיים. בתחומים רבים הוא נחשב למייסד וראשון. כמו כן, הוא הראשון שלחם בקראים בכלים ספרותיים ושיטתיים.

בכ"ו אייר תק"ו (1746), **נפטר רבי משה חיים לוצאטו** (הרמח"ל). יליד איטליה, אשר בערוב ימיו עלה לארץ ישראל דרך אמסטודם ונפטר בעכו. הרמח"ל כתב כשמונים ספרים ורוב ספריו עוסקים בקבלה, חלקם במוסר והנהגות ה', וספרי שירה. בין ספריו: 'מסילת ישרים' אשר הפך לספר יסוד המרכזי והבסיסי ביותר בתנועת המוסר, והשפיע על עולם הישיבות עד היום הזה.

סיפור השבוע

"את שבתתי תשמרו" (כו, ב)

על מרו רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל שנולד בערב שבת, נאה להמליץ את דברי הגמרא (שבת קנו.): "מי שנולד בערב שבת יהיה מחזור אחרי המצוות" ופירש רש"י: "שכן דרך ערב שבת לחזור אחר מצוות שבת". כזה היה רבינו, שחיזר אחרי מצוות השבת כל ימי חייו! **סיפור פרשת העברת ה"משחן"** בשבת בשלהי שנת תשנ"ט (1999), זכור כיום שבו רבינו יצא מגידרו. ה"משחן" - טורבינה ענקית לייצור חשמל, הועבר בכבישי הארץ לתחנת הכוח באשקלון בלילות שבת. זאת משום שאת המשחן היה צריך להעביר במהירות איטית של 10 קמ"ש לשעה, מה שגרם לחסימת התנועה בקטעי כבישים שבהם עבר. הנוגעים בדבר הסבירו, כי מדובר בשיקולי בטיחות הגובלים בפיקוח נפש של ממש, והובטח גם שכל הפועלים העוסקים במבצע העברת המשחן יהיו גויים בלבד. כשנודע לרבינו במוצאי שבת, כי אכן המשחן מועבר בשבת, ומרבית הפועלים והנהגים יהודים, כפי שחשפו העסקנים על ידי שחקרו וביירו את הדבר, היה רבינו נסער מאוד בצערו על חילול השבת שנעשה בפרהסיא של המדינה. ממחרת השבת סירב רבינו לקבל קהל, וזימן אליו את כל שלוחיו בכנסת (רבינו הורה "הוציאו כל איש מעלי") ואז פנה לחברי הכנסת וצעק בכאב רב: "תראו מה עושים כאן בארץ ישראל!" "אתם לא יודעים מה עבר עלי כל השבת, זרקו לי את התפילות, אמרו לי 'אתה מתפלל בזמן שאתה עושה חילולי שבת'". אחר כך סיים רבינו בכאב עצום: "אם האחראי על כך לא יפוטר, אנחנו פורשים מהקואליציה!". **רבינו כתב במשך ימי חייו אין ספור דפים וגיליונות, שמהם יצאו ספריו הרבים והמפוארים, ועתידים לצאת עוד ספרים נוספים, אך הפלא הוא שסיים את כתיבתו דווקא בהלכות שבת...**

יוסיף דעת

שמואל הנביא

שמואל הנביא, בנם של אלקנה וחנה, משבט לוי בני קהת. היה נזיר מיום היוולדו. נביא, ומנהיג עם ישראל בסוף תקופת השופטים, בין פטירתו של עלי הכהן להמלכתם של שאול המלך ודוד המלך. לשמואל היו שני בנים - יואל ואביה. עוד בטרם לידתו הוקדש שמואל, על ידי חנה אמו, לעבודת ה' במשכן, והובא למשכן שילה עוד בהיותו פעוט, שם גדל וחונך על ידי עלי הכהן, שהיה הכהן הגדול והשופט של אותה תקופה. סיפור לידתו מובא בהרחבה בספר שמואל א': לאביו, אלקנה היו שתי נשים: חנה ופנינה. לפנינה היו עשרה בנים, וחנה הייתה עקרה, ללא יכולת ללדת בדרך הטבע. באחת הפעמים בהן עלה אלקנה ומשפחתו למשכן ה' בשילה, נדרה חנה נדר, כי את הבן שייולד לה תקדיש לעבודת ה'. כאשר נולד שמואל, קיימה חנה את נדרה, ובהיותו בן שנתיים הביאה אותו למשכן בשילה, לשרת את ה' ולעבדו, בהדרכתו של עלי הכהן.

'תפילת חנה' היא ההפטרה הנקראת לאחר קריאת התורה ביום א' של ראש השנה. זוהי התפילה שהתפללה חנה בהיותה עקרה, ואכן נענתה וילדה את שמואל. מתפילה זו למדו חז"ל הלכות תפילה רבות. תוכנה של תפילה זו היא תפילת הודיה של חנה אמו של שמואל הנביא, ולאחר מכן לקט פסוקים שונים. מקובל לומר תפילה זו לאחר הדלקת נרות שבת, כסגולה לזרע של קיימא ולגידול קל. על פי מנהגי הספרדים, התפילה נאמרת בכל בוקר קודם תפילת שחרית, והיא סגולה להכריח את המזיקים והמקטרגים על התפילה, שהרי נאמר בה: "ה' יחתו מריביו עלי". שמואל הנביא נפטר בגיל 52, זמן קצר לפני סיום תקופת מלכותו של שאול המלך ונקבר ברמה, עירו. קיימת מחלוקת האם יום פטירתו של שמואל הנביא הוא כ"ח באייר או כ"ט באייר. בשני הימים הללו פוקדים עשרות אלפי יהודים את קברו, הנמצא ברמה, בסמוך לשכונת רמות הירושלמית.

יוסיף חכמה

החיבור בין הפרשיות

בשבת זו ישנם 2 פרשיות מחוברות, בהר - בחוקותי. בפרשת בהר, יש 34 מצוות, ובפרשת בחוקותי, ישנם עוד 12 מצוות. בפרשת בהר, מלבד מצוות השמיטה, ישנה מצוות היובל המופיעה לאחריה, שבה מצוה התורה: "וְסִפַּרְתָּ לְךָ שִׁבְעַת שָׁבָתֹת שָׁנִים שִׁבְעַת פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתֹת הַשָּׁנִים הַשְּׁעָרָרְבָעִים שָׁנָה". בעצם בשנת החמישים, יש לנו פעמיים שמיטה - פעם אחת שמיטה, בשנה הארבעים ותשע, ובשנה לאחר מכן, בשנת החמישים, שוב יש לנו שנה נוספת שהאדמה מושבת. דבר נוסף שישנו בשנה הזאת - משחררים עבדים, ועוד דבר שקורה בשנת היובל - האדמות שאנשים לקחו בחכירה במהלך שנים, חוזרים בחזרה לבעליהם בשנת היובל. אם כך, יש לנו כאן שתי מצוות - מצוות היובל ומצוות השמיטה.

ידוע לכולם, שבשנה שאיננה מעוברת, אלא שנה פשוטה, אנו מחברים במהלך השנה, כמה וכמה פרשות. מהי סיבת החיבור של פרשות בהר - בחוקותי? אלא החיבור הוא בכך שפרשת בהר מדברת על מצוות השמיטה ומצוות היובל, ובפרשת בחוקותי, מדברת התורה על העונשים שישנם לאותם אנשים, שלא שומרים שמיטה ויובל. כמו שאומרת התורה, לאחר הקללות שמופיעות בפרשת בחוקותי (כו, לד): "אֲזַ תְּרַצֶּה הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתֶּיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה וְאַתָּם בָּאָרֶץ אֵיבִיכֶם אֲזַ תִּשָּׁבַת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת שְׁבַתֶּיהָ. כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה תִּשָּׁבַת אֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁבַתְתֶּיכֶם בְּשַׁבְּתֶכֶם עָלֶיהָ..." אומרת התורה, אם תהיה חובת גלות ותיגלו מן הארץ, זה יהיה כעונש על מה שישבתם בארץ ישראל ולא רציתם להפקיר את אדמתכם. אומר הקב"ה: אני אמרתי להפקיר את השדות, ואתם אחזתם בשדות, ולא רציתם להפקיר אותם... אני אגרש אתכם! הקב"ה מגלה אותנו, כעונש על אי שמירת השמיטה. אם כך ניתן להסביר, שהמצווה עצמה, מופיעה בפרשת בהר ואילו העונש, מופיע בפרשת בחוקותי...

הודעה משמחת! חומש מהודר ביותר עם התפילות ליום השבת!

זכינו והוצאנו לאור ספר חמשת חומשי התורה בכרך אחד מהודר ומפואר, בצירוף ההפטורות לפי כל המנהגים, כולל התפילות ליום השבת בנוסח עדות המזרח ומגן רבינו עובדיה יוסף צוק"ל. סדר האותיות חדש ומדויק, אותיות מאירות עיניים. מודפס על נייר ביביל כרום, וכריכה חדשנית ומפוארת. פירוש רש"י ותרגום אונקלוס בניקוד מלא, עם פירושי חז"ל. ניתן להשיג בטלפון מס': 1800-260-260 או 0522-456-777 בתמונות: הרבנים שליט"א מקבלים את החומש המפואר מראש המוסדות הרב שלמה זביחי שליט"א

הרב זמיר כהן שליט"א

הרב יגאל כהן שליט"א

הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אימרת השבוע

"כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (אבות ה' יח)

מדור ההלכה על פי הראשון לציון הגאון
מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֵשֶׂה לְךָ רֵב

הלכות אונאה שאלה ופקדון

- א. אסור להונות את חבריו בין במקחו בין בממכרו, ואיזה מהם שהונה עובר בלאו. ובקרקע אין דין אונאה, ויש אומרים שהוא דוקא אם הוסיף על המחיר מחצית המחיר. וכל זה במקום שהוא חייב להשיב את האבידה - שיהיה מוכח שהיא אבידה, ולא תהיה מדעת [הפקר], ושיהיה בה שווה פרוטה, ושיהיה סימן בגופה או במקומה, ושהיה מטפל בה אם הייתה שלו, ושתהיה של מי שחייב להשיב אבידתו. אבל אם חסר אחד מכל אלו אינו חייב להשיב את אבידתו.
- ב. הנותן מתנה לחבירו, בין קרקע בין מטלטלין, אין המקבל זוכה במתנה אלא באחד מהדרכים שהקונה זוכה בהם. אבל בדברים בעלמא לא זכה המקבל, אלא כל אחד יכול לחזור בו. הנותן מתנה מחמת אונס שאנסוהו ליתן, אינה מתנה, אפילו אם אינו מוסר מודעה, אם ידעינו שהדבר הוא באונס, אינה מתנה.
- ג. המזכה לחבירו מתנה על ידי אחר, כיון שהחזיק הזוכה בנכסים או בקרקע, או שהגיע השטר לידו, זכה המקבל, ואין הנותן יכול לחזור בו, ויד המקבל על העליונה, אם רוצה מקבל ואם אינו רוצה אינו מקבל. במה דברים אמורים שאמר לו זכה במתנה זו לפלוני, אבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה, יכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע לידי המקבל.
- ד. אין אדם זוכה במתנה לחבירו עד שיהיה הזוכה גדול ובן דעת. אחד איש ואחד אשה. אבל העכו"ם אינו זוכה, הואיל ואינו ראוי לשליחות.
- ה. משודך שרוצה לנתק קשר השידוכין מפני שנודע לו מצוואת רבי יהודה החסיד שלא ישא אשה כשם אמו, ושלא יהיה שם החתן כשם חמיו, וטוען שהוא כמקח טעות, ורוצה לפטור עצמו מן הקנס, העיקר לדינא לפוטרו מהקנס, דמאן דקפיד קפדינן בהדיה.
- ו. השואל ספרי גמרא ופוסקים מחבירו ונאנסו מידו, פטור לשלם דמי הספר לבעלים, ואין להוציא ממון מן המוחזק.
- ז. קטן שקיבל לשמור איזה חפץ, אין בו דיני שומר, ולכן אם מסרו חפץ לקטן לשמור עליו, והחפץ אבד או נגנב וכדומה, אין לחייב את הקטן כלל, ואינו צריך לשלם גם לאחר שיגדיל.

הודעה משמחת לעם ישראל

לקראת חג השבועות מוקד התהילים העולמי "תפארת רפאל" שמח להציג בפניכם לאחר עמל רב את ספר התהילים המדוייק והמפואר באותיות מאירות עיניים כולל טעמי המקרא, ובכריכה מהודרת בצירוף תפילות וסגולות מרבתינו הקדושים.

ניתן להשיג במחיר עלות בטלפון מספר: 1800-260-260

בכל ראש חדש ניתן להתקשר למוקד ולקבל פרקי תהילים קבועים לאמירה בכל החודש יחד עם כלל עם ישראל

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:45	7:10	7:12	7:10	7:12	
8:51	8:01	8:04	8:01	8:03	יציאת השבת
9:17	8:54	8:57	8:54	8:57	רבינו תם

עלון השבוע לעילון נשמת הצדיק הגדול רבי עמרם ציון אזולאי זצ"ל
בן רבי שלום מרדכי ועישה ז"ל
נפטר ב-19 אדר א"ת תשנ"ט
יהי רצון שיעמוד בליל זה על משפחתו להצלחתם ברוחניות ובגשמיות, ועל כלל עם ישראל - אמן!
נפטרה ב-11 אדר תשנ"ב.

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַת בְּהַר - בְּחֻקוֹתַי

(פרקי אבות - פרק ה')

הַפְטָרָה

"ה' עזי"
ירמיה טז

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנוקמים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com
הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל" המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260